

2

Αρχική

Τύπος

Εκδηλώσεις

Βιβλία

Θέματα

Διεθνής Πολιτική ::

Ελληνική Πολιτική ::

Οικονομία ::

Κοινωνία ::

Πολιτισμός ::

Το πρόσωπο του μήνα

Η ιδέα του μήνα

Συνδέσεις

Το επίπεδο τιμών και η ακρίβεια στην Ελλάδα / του Γιάννη Στουρνάρα

11-08-2004

Αναδημοσίευση από την «**Ελευθεροτυπία**»
7/8/2004

«Η Ελλάδα είναι ακριβή χώρα» πιστεύουν οι περισσότεροι Έλληνες καί ίσως όχι άδικα.

Είναι όμως ακριβή σχετικά με τι;

- Σχετικά με το παρελθόν;
- Σχετικά με τους μισθούς, με τον κατώτατο μισθό;
- Σχετικά με τους εταίρους της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Και αν πράγματι είναι η Ελλάδα χώρα ακριβή, υπάρχει τρόπος θεραπείας;

Φταίει μήπως η έλλειψη (και γιατί υπάρχει έλλειψη;) ισχυροί ανταγωνισμού;

Η οικονομική επιστήμη δεν διακρίνεται από πολλές νομοτέλειες, όπω φερ' ειπείν η φυσική.

Μία όμως από αυτές, από τις πλέον εντυπωσιακές, είναι πως «όσο αυξάνεται το κατά κεφαλήν εισόδημα μιας χώρας σε σχέση με το κατ κεφαλήν εισόδημα μιας χώρας αναφοράς, τόσο αυξάνεται το επίπεδο των τιμών της σε σχέση με το επίπεδο τιμών της χώρας αναφοράς».

Αν πάρουμε ως «χώρα αναφοράς» την Ευρώπη των 15 (μέχρι να διαθέτουμε ακριβέστερες στατιστικές για την Ευρώπη των 25) έχουμε, με βάση τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία του 2003, τα εξής δεδομένα:

ΠΡΩΤΟΝ, τα δέκα τελευταία χρόνια η Ελλάδα αύξησε το επίπεδο ευημερίας της (το κατά κεφαλήν εισόδημα) σε σχέση με το επίπεδο ευημερίας των 15 εταίρων της ΕΕ, σε μονάδες ισοδύναμης αγοραστικής δύναμης, κατά περίπου 10 εκατοστιαίες μονάδες (από 65 σε 75 με βάση το 100).

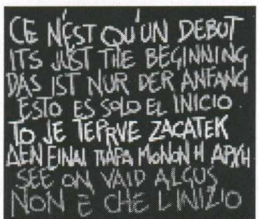
ΔΕΥΤΕΡΟΝ, αύξησε το επίπεδο των τιμών της σε σχέση με το επίπεδο των

ΕΩΣ 5/9

πρ

A

- ☐ Την
- ☐ Τον
- ☐ Παπαΐω
- ☐ Τον
- ☐ Τον
- ☐ Την

τιμών των «15» εταίρων της ΕΕ, σταθμισμένο με τη συναλλαγματική ισοτιμία, επίσης κατά περίπου 10 εκατοστιαίες μονάδες (κατ' εκτίμηση).

TRITON, η Ελλάδα είναι 14η σε κατάταξη σε επίπεδο ευημερίας (μία θέση πάνω από την Πορτογαλία) και 14η σε κατάταξη από πλευράς ακρίβειας, δηλαδή επιπέδου τιμών (πάλι μία θέση πάνω από την Πορτογαλία)!

Το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας αυξήθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια σε σχέση με αυτό των εταίρων της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επειδή αυξήθηκε η *σχετική παραγωγικότητά της*.

Αυτό ήταν το αποτέλεσμα πολλών παραγόντων μαζί:

- Βελτιώθηκε η άσκηση της οικονομικής πολιτικής
- Σταθεροποιήθηκε η οικονομία
- Αυξήθηκαν οι επενδύσεις
- Έγιναν μεγάλα έργα
- Είχαμε εισροή πόρων από την ΕΕ
- Είχαμε εισροή εργατικού δυναμικού (οικονομικοί μετανάστες) κ.λπ.

Ζήτηση και εισοδήματα

Αυτή η αύξηση της *σχετικής παραγωγικότητας* δημιούργησε εισοδήματα, ζήτηση και τελικά οδήγησε σε σχετικά υψηλότερες τιμές.

Αυτός είναι σχηματικά, και με αρκετή δόση απλοποίησης, ο μηχανισμός που συνδέει το σχετικό επίπεδο ευημερίας με το σχετικό επίπεδο τιμών, αυτό που απλά ονομάζουμε «ακρίβεια».

Έχει μάλιστα ιστορικό ενδιαφέρον, αφού είναι μια διαδικασία που σε ορισμένες πλευρές της μελετήθηκε πρώτα από τον κλασικό οικονομολόγο **Ντέιβιντ Ρικάρντο** (David Ricardo) τον 19ο αιώνα, κατόπιν αποτέλεσε αντικείμενο ακαδημαϊκής διαμάχης κατά το μεσοπόλεμο μεταξύ του **Τζον Μάγιαρντ Κέινς** (John Maynard Keynes) και του οικονομολόγου **Μπέρτιλ Όλιν** (Bertil Ohlin) και συνδέθηκε τρόπον τινά με τις επιπτώσεις των αποζημιώσεων που ζήτησαν ο σύμμαχοι να πληρώσει η Γερμανία (το περίφημο «**transfer problem**»).

Στη θεωρητική συζήτηση συνέβαλαν τα μέγιστα, στη δεκαετία του '60, ο οικονομολόγος **Μπέλα Μπαλάσα** (Bella Balassa) και **Πολ Σάμουελσον** (Paul Samuelson), στους οποίους οφείλουμε τη σημερινή αναβίωση και το πρακτικό ενδιαφέρον της θεωρίας αυτής.

Με λίγα λόγια: η οικονομική θεωρία λέει ότι, *στο πλαίσιο της πραγματικής σύγκλισης, θα πρέπει να αναμένουμε και σύγκλιση του επιπέδου των τιμών*.

Ορισμένοι υποστηρίζουν επίσης ότι, επειδή η Ελλάδα είναι *αρκετά πλουσιότερη απ' ό,τι δείχνουν τα επίσημα στοιχεία* (αφού η

παραοικονομία της είναι, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, αρκετά μεγαλύτερη από την παραοικονομία των εταίρων της στην ΕΕ των 15), έχει και υψηλότερο επίπεδο τιμών απ' ό,τι ίσως δικαιολογεί το (επίσημο) επίπεδο της ευημερίας της.

Ας δούμε όμως τώρα και ορισμένες «μικροοικονομικές» και ίσως πιο «χειροπιαστές» διαστάσεις του θέματος.

Αποτέλεσμα επενδύσεων

ΠΡΩΤΟΝ, οι τιμές ορισμένων υπηρεσιών (ή και αγαθών), που πράγματι αυξήθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια και συνέβαλαν στην άνοδο του γενικού δείκτη, αντανakλούν τη μεγάλη βελτίωση της ποιότητας ως αποτέλεσμα των επενδύσεων που έγιναν στους τομείς αυτούς.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα εισιτήρια της ακτοπλοΐας: για να πας σήμερα στις Κυκλάδες ή τα Δωδεκάνησα πληρώνεις τα διπλάσια ίσως σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν, πηγαίνεις όμως *πολύ πιο γρήγορα*, σε *πολύ καλύτερες συνθήκες* και με *μεγαλύτερη ασφάλεια*.

Το ίδιο και με τους εθνικούς δρόμους ή οδούς (π.χ. διόδια Αττικής Οδού) ή τα σύγχρονα μέσα μαζικής μεταφοράς (μετρό, προαστιακός).

ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ορισμένες εισοδηματικές τάξεις ή ορισμένα τμήματα του πληθυσμού (*άνεργοι*, ορισμένοι *αγρότες*, ορισμένοι *συνταξιούχοι*, χαμηλόμισθοι του *ιδιωτικού τομέα*, οικονομικοί *μετανάστες* και γενικά άτομα που δεν καλύπτονται από το δίκτυ ασφαλείας του κοινωνικού κράτους) έχουν μικρά εισοδήματα, που μάλιστα *δεν ακολούθησαν* την άνοδο του γενικού επιπέδου τιμών.

Καίει τους φτωχότερους

Για τα άτομα αυτά η «ακρίβεια» είναι μείζον πρόβλημα και τα οδηγεί στο περιθώριο της κοινωνίας.

Ίσως αυτή η διάσταση, η «αναδιανεμητική», είναι από κοινωνικής πλευράς η πιο δύσκολα αντιμετωπίσιμη.

ΤΡΙΤΟΝ, είναι γεγονός ότι σε ορισμένους τομείς στη χώρα μας, ειδικά στις υπηρεσίες (αλλά όχι μόνο σ' αυτές) παρατηρούνται υψηλά περιθώρια κέρδους που οφείλονται στην έλλειψη ανταγωνισμού, είτε λόγω της ύπαρξης *φυσικών μονοπωλιακών καταστάσεων*, είτε επειδή υπάρχει (ακόμα) άμεσα ή έμμεσα κάποιο *καθεστώς προστασίας*, είτε επειδή υπάρχουν *εμπόδια στην είσοδο (ή έξοδο!) νέων επιχειρήσεων*, είτε επειδή το καθεστώς *χορήγησης αδειών* εκ μέρους του Δημοσίου (υπό την ευρεία έννοια) ή των δήμων είναι ξεπερασμένο και έρχεται σε αντίθεση με τους κανόνες του ανταγωνισμού, είτε επειδή η ύπαρξη επαρκούς υποδομής *εμποδίζει την «ενοποίηση» οικονομικών χώρων*, είτε επειδή οι κανόνες περιβαλλοντικής προστασίας ή προστασίας της

πολιτιστικής κληρονομιάς εμποδίζουν την είσοδο νέων επιχειρήσεων ή την πραγματοποίηση επενδύσεων, είτε επειδή η νομοθεσία δημιουργεί «κλειστά» επαγγέλματα.

Χαμηλότερος ανταγωνισμός

Για παράδειγμα, η χώρα μας έχει, ίσως, το λιγότερο ανταγωνιστικό καθεστώς στον ευαίσθητο για τις τιμές τομέα των καυσίμων σε όλη την ΕΕ, από τη διύλιση (όπου εκεί κυρίαρχη θέση έχουν τα υπό δημόσιο έλεγχο «Ελληνικά Πετρέλαια») μέχρι την τελική κατανάλωση, λόγω της τιμολογιακής πολιτικής των διυλιστηρίων (αν δεν κάνω λάθος, έχουμε την υψηλότερη ex-factory τιμή καυσίμων στην Ευρώπη), αλλά και λόγω των ποικίλων ρυθμιστικών παρεμβάσεων στην εμπορία και των ποικίλων απαγορεύσεων στην ελεύθερη εισαγωγή προϊόντων πετρελαίου.

Το αποτέλεσμα είναι ότι η Ελλάδα έχει *τις υψηλότερες, προ φόρων, τιμές καυσίμων στην ΕΕ.*

Το ίδιο συμβαίνει στον εξίσου ευαίσθητο για τον τιμάρθμο τομέα των οπωροκηπευτικών προϊόντων: η χορήγηση αδειών για εισαγωγές δεν ευνοεί τον ανταγωνισμό, ιδιαίτερα όταν οι άδειες αυτές χορηγούνται στους ίδιους τους χονδρέμπορους των εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων.

Επίσης, το ρυθμιστικό πλαίσιο ελέγχου της ποιότητας των εισαγόμενων προϊόντων φαίνεται ότι περισσότερο λειτουργεί για να παρέχει *καθεστώς προστασίας* στην εγχώρια παραγωγή και να αποθαρρύνει τις εισαγωγές.

Τέλος, η χορήγηση αδειών για εμπορία στις λαϊκές αγορές φαίνεται ότι *δεν υπακούει σε αμιγώς οικονομικά και επαγγελματικά κριτήρια*, αλλά και σε πολιτικά-κοινωνικά.

Αν τώρα ληφθεί υπόψη ότι τα καύσιμα και τα τρόφιμα επηρεάζουν (άμεσα και έμμεσα) το γενικό δείκτη τιμών κατά 35%-40%, η σημασία της ύπαρξης ισχυρών συνθηκών ανταγωνισμού στους δύο αυτούς τομείς καθίσταται εμφανής.

Αν σ' αυτά προσθέσουμε τις νομοθετικά καθοριζόμενες αμοιβές των λεγόμενων «κλειστών» επαγγελμάτων (γνωρίζετε π.χ. ότι η συμβολαιογραφική αμοιβή για τη συγχώνευση δύο εισηγμένων επιχειρήσεων είναι σταθερό ποσοστό της συνολικής τους κεφαλαιοποίησης;), τον τρόπο που το δημόσιο, υπό την ευρεία έννοια (π.χ. λιμενικά ταμεία), και οι δήμοι χορηγούν ποικίλες άδειες ή επιβάλλουν τέλη και τον αριθμό των αδειών που απαιτούνται για την ίδρυση μιας νέας επιχείρησης, τότε έχουμε μια περισσότερο συγκεκριμένη εικόνα του προβλήματος.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι το ζήτημα της λεγόμενης «ακρίβειας» έχει δύο διαστάσεις:

- Μία «νομοτελειακή», που συνδέεται με το γεγονός ότι η χώρα μας γίνεται όλο και πλουσιότερη (αλίμονο βέβαια σ' αυτούς που τα εισοδήματά τους δεν ακολουθούν τη γενική τάση ή βρίσκονται έξω από το δίκτυ κοινωνικής προστασίας) και
- Μία «μεσογειακή», ή αν θέλετε «ελληνική», που συνδέεται με το καθεστώς προστασίας που απολαμβάνουν πολλοί κλάδοι ή επαγγέλματα, τις περισσότερες φορές λόγω των ρυθμίσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Η ακρίβεια λοιπόν επιδέχεται αντιμετώπισης, αλλά αυτή αγγίζει τη σφαίρα όχι μόνο της οικονομίας αλλά και της πολιτικής οικονομίας καθώς και της πολιτικής, με την έννοια ότι, τις περισσότερες φορές, η προστασία αυτή παρασχέθηκε στο πλαίσιο του «πελατειακού» κράτους από το 1830 μέχρι σήμερα.

Εδώ λοιπόν έχει εφαρμογή το «ο τολμών νικά» ή, ακόμα καλύτερα, το «ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα».

Ο **Γιάννης Στουρνάρας** είναι καθηγητής οικονομικών στο πανεπιστήμιο Αθηνών και πρόεδρος του «Ομίλου Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας μας» (ΟΠΕΚ). Το άρθρο αναδημοσιεύεται μετά από άδεια του συγγραφέα.